

דצמבר 2009

סקר דעת קהל ישראלי-פלסטיני של מכון טרומן ו-PSR - ממצאים עיקריים:

א. עמדות כלפי מדיניות ארה"ב ביחס לסכסוך

- מאז בחירתו של אובאמה לנשיאות עוקב הסקר המשותף אחר עמדות הישראלים והפלסטינים כלפי מדיניות ארה"ב באזור. בסקרים הקודמים שערכנו מצאנו עליה בדאגה של הציבור הישראלי בעקבות העליה במעורבות האמריקאית באזור ואילו הפלסטינים ראו מדיניות זו באור מעט יותר חיובי.
- בסקר הנוכחי נמצא ש-13% מן הישראלים ו-69% מן הפלסטינים סבורים שמדיניות ארה"ב היא פרו-ישראלית, 37% ו-3% בהתאמה חושבים שהמדיניות היא פרו-פלסטינית, 36% ו-22% בהתאמה חושבים שהמדיניות תומכת בשני הצדדים במידה שווה. באוגוסט 2009 12% מן הישראלים ו-64% מן הפלסטינים סברו שמדיניות ארה"ב תומכת יותר בישראל, לעומת 40% ו-7% בהתאמה שחשבו שהמדיניות תומכת יותר בפלסטינים. 38% ו-23% בהתאמה חשבו שהיא תומכת בשני הצדדים במידה שווה.
- 59% מן הפלסטינים מאמינים ו-39% אינם מאמינים שארה"ב ויתרה על דרישתה מישראל ליישם הקפאת בניה מלאה בהתנחלויות. 68% מן הפלסטינים מתנגדים ו-30% תומכים בחזרה למשא ומתן ללא תנאים מוקדמים, כפי שנדרש ע"י ארה"ב, לפני שישראל תיישם הקפאה מלאה על הבניה כולל מזרח ירושלים.

ב. התפתחויות בזירה הפנימית בישראל וברשות הפלסטינית

- החלטת ראש הממשלה נתניהו להקפיא את הבנייה בהתנחלויות ל-10 חדשים, עוררה מהומה פוליטית בישראל, בעיקר בקרב המתנחלים ומפלגות הימין. בסקר הנוכחי 42% מן הישראלים מתנגדים להחלטה זו ו-49% תומכים בה.
- יתר על כן, 58% מהישראלים תומכים בפינוי מאחזים לא חוקיים לעומת 32% המתנגדים לכך.
- 49% בציבור הישראלי תומכים בפינוי מרבית ההתנחלויות בשטחים במסגרת הסכם שלום עם הפלסטינים ו-43% מתנגדים לכך. עם זאת, התמיכה בצעד זה ירדה באופן עקבי מאז ההתנתקות באוגוסט 2005.
- התפתחות נוספת הקשורה לכך, אשר התעצמה בעקבות החלטת נתניהו על הפסקת הבניה, הייתה מחאות וביטויי סרבנות בקרב חיילי צה"ל לפינוי מתנחלים מהתנחלויות בלתי חוקיות. הסקר הנוכחי בדק את עמדות הציבור בסוגיה זו והעלה כי 34% בציבור הישראלי תומכים ו-57% מתנגדים לסרוב של חיילים לפנות מתנחלים ביהודה ושומרון. לעומת זאת, רק 27% מהישראלים תומכים בסרוב של חיילים לשרת בשטחי יהודה ושומרון, ו-66% מתנגדים לכך.
- באותו עניין, 43% מן הישראלים סבורים כי יש להעניש באותו אופן חיילים המסרבים לשרת ביהודה ושומרון וחיילים המסרבים לפנות מתנחלים. 19% חושבים שיש להעניש את אלה המסרבים לשרת ביהודה ושומרון אך לא את אלה המסרבים לפנות מתנחלים. לעומתם, 6% מאמינים שצריך להעניש את אלה המסרבים לפנות התנחלויות אך לא את אלה המסרבים לשרת ביו"ש. 22% חושבים כי אין להעניש אף אחד על מעשים אלה.
- התפתחות חשובה ברשות הפלסטינית היא הודעתו של הנשיא אבו מאזן כי לא ירוץ למשרת הנשיאות בבחירות הבאות ברשות הפלסטינית. 57% בקרב הפלסטינים תומכים בהחלטה ו-36% מתנגדים לה. למרות זאת, 58% מאמינים שהנשיא אבו מאזן ירוץ בסופו של דבר בבחירות הבאות.
- אם הבחירות לנשיאות היו בין אבו מאזן ואיסמעיל הניה, אבו מאזן היה זוכה ל-54% אחוזי תמיכה והינה היה זוכה ב-38%.
- אם הבחירות לנשיאות היו בין מרואן ברגותי ואיסמעיל הניה, ברגותי היה זוכה ב-67% (לעומת 62% באוגוסט השנה), ואילו הניה היה מקבל 28% (31% באוגוסט).

ג. ערוצי המשא ומתן שעל סדר היום

הערוץ הישראלי-פלסטיני

- כעת, יותר מ-40 שנה לאחר כיבוש הגדה המערבית ורצועת עזה, 66% מן הישראלים ו-68% בקרב הפלסטינים מאמינים כי הסיכויים שתוקם מדינה פלסטינית לצד ישראל ב-5 השנים הבאות הם נמוכים או קרובים לאפס. לעומתם, 30% מן הישראלים ו-31% מהפלסטינים סבורים כי הסיכויים לכך בינוניים או גבוהים. נתונים אלה דומים מאד לאלה שהתקבלו לפני 3 חודשים.
- בדומה, 65% מן הישראלים ו-67% מהפלסטינים חושבים כי בלתי אפשרי להגיע כיום להסדר קבע, בעוד ש-32% בשני הציבורים חושבים שאפשר.
- 64% מן הפלסטינים ו-73% מן הישראלים חושבים כי הפתרון הטוב ביותר לסכסוך הוא הקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל כלומר פתרון של שתי מדינות. 20% מן הפלסטינים ו-9% מן הישראלים חושבים כי ההסדר הטוב ביותר הוא הקמת מדינה אחת משותפת לפלסטינים ולישראלים על כל השטח ממערב לנהר הירדן.
- 57% מן הישראלים תומכים ו-35% מתנגדים להצעה שלאחר הקמת מדינה פלסטינית ופתרון כל הסוגיות שבמחלוקת, כולל הפליטים וירושלים, תהיה הכרה הדדית של ישראל כמדינת העם היהודי ושל פלסטין של ישראל כמדינת העם הפלסטיני. בקרב הפלסטינים 53% תומכים ו-46% מתנגדים לכך. באוגוסט, 64% מן הישראלים תמכו בהצעה זו ו-31% התנגדו לה. בקרב הפלסטינים 49% תמכו ו-49% התנגדו להצעה.

תכנית הליגה הערבית (התכנית הסעודית)

- 57% מן הישראלים מתנגדים ו-36% תומכים בתכנית הליגה הערבית (התכנית הסעודית) להסדר. על פי תכנית זו תיסוג ישראל מכל השטחים שנכבשו ב-1967 כולל עזה, הגדה, ירושלים, ורמת הגולן, ותוקם מדינה פלסטינית. בעיית הפליטים תיפתר במשא ומתן באופן צודק ומוסכם על פי החלטת האו"ם 194. בתמורה יכירו כל מדינות ערב בישראל ובזכותה לגבולות בטוחים, יחתמו איתה על הסכמי שלום ויכוננו איתה יחסים דיפלומטיים נורמאליים. באוגוסט 54% מן הישראלים התנגדו לתכנית ו-40% תמכו בה. בקרב הפלסטינים 68% תומכים בתכנית ו-30% מתנגדים; באוגוסט תמכו בתכנית 64% והתנגדו לה 34%.

ד. התנהלות הסכסוך ותפיסות איום

- 53% מן הישראלים תומכים ו-42% מתנגדים לשיחות עם חמאס אם הדבר יידרש כדי להגיע להסכם פשרה עם הפלסטינים. באוגוסט 2009 52% תמכו ו-44% התנגדו לשיחות כאלה.
- רוב ישראלי מוצק (66%) תומך בשיחות עם ממשלת אחדות לאומית פלסטינית משותפת לחמאס ולפתח כדי להגיע להסכם פשרה עם הפלסטינים, ורק 27% מתנגדים לכך. באוגוסט 2009 תמכו בכך 66% והתנגדו 30% בהתאמה.
- 17% מן הפלסטינים ו-32% בקרב הישראלים מאמינים כי בעתיד עשויה ישראל להסכים להקפאה כוללת של הבניה בהתנחלויות ובירושלים המזרחית. 81% מן הפלסטינים ו-59% מהישראלים אינם מאמינים בכך.
- 58% מן הישראלים תומכים ו-36% מתנגדים לשחרור ערבים אזרחי ישראל שביצעו פעולות חבלה מן הכלא תמורת שחרורו של גלעד שליט. באוגוסט 2009 תמכו בכך 63% מהישראלים והתנגדו 27%.
- 52% מן הישראלים סבורים כי על ישראל לשלם כמעט כל מחיר כדי להחזיר שבויים הביתה וזו החובה המוסרית של המדינה ששלחה אותם לקרב. לעומת זאת 35% מן הישראלים סבורים כי אין לשחרר מחבלים שביצעו פיגועים בהם נהרגו ישראלים משום שהדבר יעודד חטיפות ופיגועים נוספים. גישות אלה משקפות את העמדות העיקריות בדיון הציבורי המתנהל בסוגיית גלעד שליט. בסקר נמנענו מלהזכיר את גלעד שליט במפורש כדי לא להטות את הנשאלים.
- בקרב הישראלים 57% מודאגים שהם או בני משפחתם עלולים להפגע על ידי ערבים בחיי היום יום שלהם, זאת לעומת 50% באוגוסט. בקרב הפלסטינים 77% מודאגים או מודאגים מאד שהם או בני משפחתם יפגעו ע"י ישראל בחיי היום יום או שאדמתם תופקע או שבינתם ייהרס; 23% אינם מודאגים מכך. כמו כן נמצא ש-36% מהפלסטינים חוששים שבטחונם האישי ובטחון משפחותיהם אינו מובטח, לעומת 40% באוגוסט. שינוי זה משקף את תחושת הבטחון המוגברת בגדה וברצועת עזה.

• 14% מן הישראלים מאמינים כי שאיפותיהם של הפלסטינים בסופו של דבר הן להחזיר לעצמם חלק מן השטחים שנכבשו במלחמת ששת-הימים. 26% סבורים כי הפלסטינים שואפים להחזיר לעצמם את כל השטחים שנכבשו במלחמת ששת הימים. 14% סבורים כי הם שואפים לכבוש את מדינת ישראל, ואילו 40% חוששים כי הפלסטינים שואפים לכבוש את הארץ ולהשמיד חלק ניכר מהאוכלוסיה היהודית במדינת ישראל. רק 12% מן הפלסטינים מאמינים כי ישראל רוצה להבטיח את בטחונה ולסגת מכל השטחים שכבשה במלחמת ששת הימים. 11% מהפלסטינים מאמינים כי ישראל רוצה להבטיח את בטחונה ולסגת מחלק מהשטחים שכבשה במלחמת ששת הימים. 23% סבורים כי ישראל מתכננת לספח את הגדה המערבית ולשלול את זכויותיהם של התושבים הפלסטינים, ואילו 53% חוששים כי ישראל שואפת לממש את גבולות ארץ ישראל השלמה ולבצע טרנספר של הפלסטינים. באשר לשאיפותיהם שלהם לטווח הארוך, כמחצית מהפלסטינים (49%) מאמינים כי שאיפתם היא להשיג הסכם שלום עם ישראל שיבטיח הקמת מדינה פלסטינית בגדה וברצועה שבירתה ירושלים; 10% מאמינים שהשאיפה היא לכפות על ישראל לסיים את הכיבוש ולסגת לקווי 1967 ללא הסכם שלום; 16% מאמינים שהמטרה היא להחזיר לעצמם בכוח את כל פלסטין מהירדן עד הים; ו-23% מאמינים שהמטרה היא לכבוש את מדינת ישראל ולהשמיד את האוכלוסיה היהודית שבה. באשר לישראלים, הרוב בקירבם (54%) מאמין שהשאיפה של ישראל לטווח הארוך היא להבטיח את בטחונה ולסגת מחלק מהשטחים שנכבשו ב-1967; 10% חושבים שהשאיפה היא להבטיח את בטחונה של ישראל ולסגת מכל השטחים שנכבשו ב-1967; 8% מאמינים שמטרת ישראל לטווח הארוך היא לספח את הגדה ללא מתן זכויות פוליטיות לפלסטינים; 15% חושבים ששאיפת ישראל היא לממש את גבולות ארץ ישראל השלמה ולבצע טרנספר של הפלסטינים. ממצאים אלה מדגישים את תמונת הראי של התפיסות והתפיסות השגויות בקרב כל צד, המהוות מכשלה כבדה על תהליך השלום.